

Sl.No. :

नामांक

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--

No. of Questions – 25

VU-87-Sahit. Shas.

No. of Printed Pages – 7

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2016

साहित्य-शास्त्रम्

समय : 3¼ घण्टे

पूर्णांक : 80

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- 1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्कः अनिवार्यतः लेख्यः।
- 2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।
- 3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराण्युत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि।
- 4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वे भागाः एकत्र एव लेखनीयाः।
- 5) सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन उत्तरणीयाः।

यहाँ से काटिए

प्रश्न पत्र को खोलने के लिए यहाँ फाँटें

यहाँ से काटिए

- 1) कामार्ताः केषु प्रकृतिकृपणाः? [1]
- 2) मेघस्य मार्गं के सूचयिष्यन्ति? [1]
- 3) रिक्तः सर्वः कीदृशो भवति? [1]
- 4) दोषाङ्कुशस्य परिभाषां लिखत। [2]
- 5) विभावः कतिविद्यो भवति? नामानि लिखत। [1 + 1 = 2]
- 6) व्यञ्जनात्मको व्यापारः कीदृशो भवति? [2]
- 7) “पटोऽयं दग्धः” इत्यत्र प्रयोजनस्य नाम किम्? [2]
- 8) “याश्चा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा” इति सूक्तेः— [1 + 1 = 2]
सप्रसंगो भावार्थो लेख्यः।
- 9) कति वृत्तभेदाः? नामानि लिखत। [1 + 1 = 2]
- 10) कयोश्चिद् द्वयोः लक्षणं सोदाहरणं विवेचयत — [1½ + 1½ = 3]
 - i) अक्षरसंहतिः
 - ii) शोभा
 - iii) अभिमानः।

11) प्रसादगुणं लक्षणोदाहरणपूर्वकं विवेचयत।

[1½ + 1½ = 3]

अथवा

“भानं मुञ्च प्रिये! किञ्चिल्लोचनान्तमुदञ्चय” इत्यत्र को गुणः? लक्षणोल्लेखपूर्वकं सङ्गतिर्विधेया।

12) कयोश्चिद् द्वयोरलङ्कारयोः लक्षणोदाहरणानि सङ्गतिपूर्वकं प्रदर्शनीयानि -

[1½ + 1½ = 3]

- i) उपमा
- ii) व्यतिरेकः
- iii) तुल्ययोगिता

13) प्रस्तुतोदाहरणेषु द्वौ अलंकारौ परिचीय तयोः लक्षणोल्लेखपूर्वकं सङ्गतिरपि विधेया -

[1½ + 1½ = 3]

- i) “स जितस्त्वन्मुखेनेन्दुः का वार्ता सरसीरुहाम्।”
- ii) “स्त्रीभिः कामः प्रियैश्चन्द्रः कालः शत्रुभिरैक्षि सः।”
- iii) “त्वन्मुखश्च्रीकृते नूनं पद्मैर्वैरायते शशी।”
- iv) “तापेन भ्राजते सूरः शूरश्चापेन राजते।”

14) निम्नलिखितेषु उदाहरणेषु लक्षणायाः भेदनामानि विलिख्य-सङ्गतिर्विधेया -

[1 + 1 + 1 = 3]

- i) कलिङ्गः साहसिकः
- ii) गङ्गायां घोषः
- iii) आयुर्घृतम्।

15) अविवक्षितवाच्यध्वनेः भेदान् सोदाहरणं लिखत।

[3]

16) अभिधावृत्तेः स्वरूपं सभेदं सोदाहरणं विवेचयत।

[3]

17) केषाञ्चन चतुर्णां दोषाणां लक्षणोदाहरणानि सङ्गतिपूर्वकं लेखनीयानि -

[4 × 1 = 4]

- i) अक्रमः
- ii) क्लिष्टम्
- iii) ग्राम्यम्
- iv) असमर्थम्
- v) च्युतसंस्कृतिः
- vi) अवाचकम्
- vii) निरर्थकम्।

18) अधोलिखितालंकारयुग्मेषु द्वयोरलंकारयोः परस्परं भेदः लेखनीयः -

[2 + 2 = 4]

- i) विभावना - विशेषोक्तिः
- ii) तुल्ययोगिता - दीपकम्
- iii) भ्रान्तिः - सन्देहः
- iv) प्रतिवस्तूपमा - दृष्टान्तः

19) कयोश्चिद् द्वयोः रसयोः लक्षणोदाहरणे विवेचयत -

[2 + 2 = 4]

i) अद्भुतरसः

ii) वीररसः

iii) भयानकरसः।

20) गुणीभूतव्यंग्यकाव्यस्य लक्षणं विलिख्य अगूढगुणीभूत व्यंग्यं सोदाहरणं विवेचयत।

[4]

21) सप्रसंग-व्याख्या विधेया -

[5]

नाशङ्कनीयमेतेषां मतमेतेन दूष्यते।

किन्तु चक्षुर्मृगाक्षीणां कज्जलेने भूष्यते॥

अथवा

चन्द्रालोकानुसारं काव्यस्य हेतुं (कारणं) प्रदर्शयत।

22) निम्नलिखित-श्लोकस्य छन्दोऽलंकार निर्देशपूर्वकं सप्रसङ्ग - व्याख्या करणीया - $[\frac{1}{2} + \frac{1}{2} + 1 + 3 = 5]$

मन्दं मन्दं नुदति पवनश्चानुकूलो यथा त्वां

वामश्चायं नदति मधुरं चातकस्ते सगन्धः।

गर्भाधानक्षण परिचयान्नुनमाबद्धमालाः

सेविष्यन्ते नयनसुभगं खे भवन्तं बलाकाः॥

तस्याः किञ्चित्करधृत मिव प्राप्तवानीरशाखं

हत्वा नीलं सलिलवसनं मुक्तरोधो नितम्बम्।

प्रस्थानं ते कथमपि सखे लम्बमानस्य भावि

ज्ञातास्वादो विवृतजघनां को विहातुं समर्थः॥

23) महाकविकालिदासस्य परिचयं विलिख्य 'उपमा कालिदासस्य' इत्युक्तिः समर्थनीया।

[5]

24) सप्रसङ्गो भावार्थो लेख्यः-

[1 + 4 = 5]

त्वामासारप्रशमित-वनोपप्लवं साधुमूर्ध्ना

वक्ष्यत्यध्वश्रमपरिगतं सानुमानाम्रकूटः।

न क्षुद्रोऽपि प्रथम सुकृतापेक्षया संश्रयायः

प्राप्ते मित्रे भवति विमुखः किं पुनर्यस्तथोच्चैः॥

अथवा

अद्रेः श्रृंगं हरति पवनः किंस्विदित्युन्मुखीभिः

दृष्टोत्साहश्चकितचकितं मुग्धसिद्धांगनाभिः।

स्थानादस्मात्सरस निचुलादुत्पतोदङ्मुखः खं

दिङ्नागानां पथि परिहरन् स्थूलहस्तावलेपान्॥

25) क) कयोश्चिद् द्वयोः छन्दसोः लक्षणोदाहरणे विलिख्य संगतिरपि करणीया -

[1 + 2 × 2 = 6]

i) चन्द्रलेखा

ii) मञ्जुभाषिणी

iii) रथोद्धता

ख) प्रस्तुतोदाहरणे गणनिर्देशपूर्वकं छन्दः परिचीय तल्लक्षणमपि-लेखनीयम् -

[1 + 1 = 2]

“विहरतो हरति स्म हरेर्मनः।”

$$[0 = 2 \times 2 + 1]$$

— प्राविधिक प्रीक्विजिट (इंग्लिश) विभागाध्यक्ष: मिहिर अग्रवाल (क) (25)

(i) प्रविधिक

(ii) प्राविधिक

(iii) प्राविधिक

$$[2 = 1 + 1]$$

— प्राविधिक-प्राविधिक प्रीक्विजिट: अग्रवाल (ख) (25)

DO NOT WRITE ANYTHING HERE